

katolske Kirke samlede sig sine umaadelige Rigdomme, som den i øvrigt misbrugte paa en saadan Maade, som det hedder, at det „hos alle ædlere Aander fremkaldte Ønsket om en Reformation paa Hoved og Lemmer“. Det var den første Uret, man begik mod den danske Jord, at man tillod Kirken at benytte et saadant Plyndringssystem, som den misbrugte til Kirkens eget Fordærv.

Den anden store Uretfærdighed, man begik mod den danske Jord, skete ved Reformationen; da delte man den katolske Kirkes Efterladenskaber paa den Maade, at Staten tog Bispetienden og det meste af Kirketienden og frigav det adelige Jordegods for at betale Tiende. Vilde man den Gang have øvet Retfærdighed, burde man ogsaa have ladet Bondejorden blive fri for Tiende. Jeg mener imidlertid nu, at naar man ikke gjorde det den Gang, saa var det naturligvis det korrekteste, at Staten erhvervede sig denne store Indtægtskilde, som Tienden var. Det var ganske i sin Orden, og hvis Staten havde fastholdt disse Erhvervelser, den gjorde ved Reformationen, saa havde Staten nu haft Midler i Hænde til at raade Bod paa Uretfærdigheden, saa at vi ikke behøvede at spørge om, hvor Pengene skulde komme fra. Men det gjorde Staten ikke. Den begik tværtimod den tredje store Uretfærdighed, som er begaaet mod vort Bondehartkorn, og det var, at den bogstavelig kastede Tienden i Grams til enhver, der havde Lyst til at faa fat i en saadan god Indtægtskilde; man næsten raabte den ud paa Gader og Stræder, saa at alle kunde faa Tiende, naar man blot forstod at beklage sig tilstrækkeligt, derved er der kommet ganske besynderlige Forhold frem, og jeg skal nævne et lille Eksempel fra min egen Egn. Vi betale Præstetiende og vi betale Kirketiende, og den gaar til Københavns Universitet, der anvender Overskuddet til sine særlige Formaal. Endvidere betaler en Del af os Kongetiende og Bispetiende til Roskilde adelige Jomfrukloster, medens en anden Del af os maa betale Bispetiende til Præsteembedet i Hillerød, og her have vi den Ejendommelighed, at de samme Bønder, som lønne deres egen Præst gennem Præstetienden, maa tillige bidrage til Lønningen af Købstadens Præst gennem

Kongetienden. Det er dog et ret uretfærdigt Forhold. Jeg har ogsaa hørt, at selve Hovedstaden nyder godf af Tienden, idet Bønder i Københavns Omegn maa bidrage til Lønningen af Sognepræsten ved vor Frue Kirke. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men det er det utvivlsomt. At alt saadant maa sætte ondt Blod, er klart, og hvis man vil se paa det foreliggende Forslag fra det Synspunkt, tror jeg ikke, det kan siges hverken at være vidtgaende eller endnu mindre radikalt.

Hvis man nu ikke vil se paa det fra det Synspunkt, saa har man en anden udmærket Maalestok ved at se hen til vort Naboland Sverige, hvor man i alt væsentligt var stillet som i Danmark. Thi ogsaa i Sverige var Tienden kommen paa Statens Hænder, og ogsaa der havde man ladet den glide sig ud af Hænderne og ladet den gaa til forskellige andre Formaal. Naar man vil tale om at gaa radikalt til Værks, skal man derover. Der gjorde man det første Skridt i 1869, idet man omskrev Tienden til en fast, moderat, aarlig Byrde. Det næste Skridt gjorde man i 1885, da man nedskrev Tienden med 30 pCt. af dens Beløb, og hvis man vil sammenligne dette med, hvad det foreliggende Forslag byder, vare Svenskerne allerede i 1885 et betydeligt Skridt forud, idet man der nedskrev Tienden med $\frac{1}{3}$, hvorimod man her endnu ved det foreliggende Forslag ikke er kommet videre end til $\frac{1}{4}$. Men derved blev man ikke staaende i Sverige. Thi i 1892 gjorde man Skridtet fuldt ud, idet det ved Lov blev paabudt, at Staten skulde afløse disse Tiender, som den havde ladet sig glide ud af Hænderne, og det hele skulde afdrages i 12 Aar, saaledes at i 1904 alt, hvad der hedder Tiende, er faldet bort i Sverige. Til Genæld for den Tiendefrihed, som de svenske Landbrugere saaledes opnaa, skete der en Forhøjelse af den saakaldte „Almänna-bevillingen“ af 3 Øre af hver 100 Kr. Ejendomsværdi, thi i Sverige er man ogsaa paa dette Omraade kommen videre, end vi ere. Der erkender man ikke alene, at Hartkornsskatten er ubillig i og for sig, men man erkender tillige, at den ogsaa er ubillig over for Landmændene indbyrdes, og derfor er man gaaet til at taksere